Journal of Research in Behavioral Sciences

Year 2024, Volume 21, Issue 4

Effectiveness of the Coping Power program on Family Problem Solving, Parental Authority, Social Information Processing, and Emotional Awareness of Maladjusted Children Aged 9-13

Maedeh Faramarzi[1], Mansoreh Bahramipour[2]

1. Department of Psychology, Islamic Azad University, Isfahan branch (Khorasgan), Isfahan, Iran.

2. (Corresponding author) * Assistant Professor of Psychology Department, Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan), Isfahan, Iran.

Abstract

Aim and Background: Children and teenagers are of a particular importance in every society, and a care for their mental health makes them healthy both mentally and physically, and enable them to play their social parts better in the future. The purpose of this research is to determine the effectiveness of the coping power program on family problem solving, parental authority, and social information processing and emotional awareness of maladjusted children aged 9-13

Methods and Materials: The method of semi experimentation, with a pretest-post test scheme and a judge group, was a 45 day follow up; the statistical population comprised all the irregulars of 9-13 in the school year 1402-1401 of isfahan; and out of this statistical population, 40 students and parents who were qualified for the purpose of research, were accidentally put into two testing groups and one judge group, each group containing 20 people. The research tools included Rutter's Teacher Form Behavioral Questionnaire (1967), Ahmadi et al.'s Family Problem Solving (2008), Jan Buri's Parental Authority (1991), Turkaspa and Bryan's Social Information Processing (1994), and Reif et al.'s Emotional Awareness (2007). In addition, the coping power program of Luckman. (2003) was implemented during 10 sessions of 60 minutes for parents and 10 sessions of 45 minutes for children. While the group did not receive a training certificate. The data were analyzed using Shapiro-Wilk tests and analysis of variance with repeated measures at a significance level of 5%.

Findings: The results showed that the coping power program had a significant effect on family problems, parental authority, social information processing and emotional awareness ($P<0.05$).

Conclusions: According to the findings of the research, it can be said that coping power program is suitable for maladjusted children.

Keywords: Coping power program, family problem solving, parental authority, social information processing, emotional awareness, maladjusted children

Citation: Faramarzi M, Bahramipour M. **Effectiveness of the Coping Power program on Family Problem Solving, Parental Authority, Social Information Processing, and Emotional Awareness of Maladjusted Children Aged 9-13.** Res Behav Sci 2024; 21(4): 777-793.

* **Mansoreh Bahramipour,**
Email: Bahramipourisfahani@yahoo.com

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

اثربخشی برنامه قدرت مقابله بر حل مسئله خانوادگی، اقتدار والـدینی، پـردازش اطلاعـات اجتماعی، آگاهی هیجانی کودکان ناسازگار ۱۳-۹ ساله

مائده فرامرزی[۱] منصوره بهرامی پور[۲]

۱- دانشجوی رشته روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

۲- (نویسنده مسئول) * استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان، ایران

چکیده

زمینه و هدف: سلامت کودکان و نوجوانان در هر جامعه‌ای از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و توجه به بهداشت روانی آن‌ها، باعث می‌شود تا از نظر روانی و جسمانی سالم باشند و بتوانند نقش‌های اجتماعی خود را در آینده بهتر ایفا کنند. هدف از پژوهش حاضر تعیین اثربخشی برنامه قدرت مقابله بر حل مسئله خانوادگی، اقتدار والدینی، پردازش اطلاعات اجتماعی و آگاهی هیجانی کودکان ناسازگار ۱۳-۹ ساله است.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش نیمه‌تجربی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه گواه با پیگیری ۴۵ روزه بود. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان ناسازگار ۹-۱۳ ساله در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱شهر اصفهان بود. از جامعه آماری مذکور تعداد ۴۰ دانش‌آموز و والد که دارای شرایط ورود به پژوهش با روش نمونه‌گیری هدفمند وارد مطالعه شدند سپس به‌صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و یک گروه گواه هر گروه ۲۰ نفر قرار گرفتند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه رفتاری راتر فرم معلم راتر(۱۹۶۷)، حل مسئله خانوادگی احمدی و همکاران(۱۳۸۸)، اقتدار والدینی جان بوری(۱۹۹۱)، پردازش اطلاعات اجتماعی توركاسپا و برایان (۱۹۹۴) و آگاهی هیجانی ریف و همکاران (۲۰۰۷) بود و برنامه قدرت مقابله لاکمن (۲۰۰۳) طی ۱۰ جلسه ۶۰ دقیقه‌ای برای والد و ۱۰ جلسه ۴۵ دقیقه‌ای برای کودکان اجرا شد. درحالی‌که گروه گواه آموزشی دریافت نکردند. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های شاپیروویلک و تحلیل واریانس با اندازه‌های تکراری سطح معناداری ۵ درصد مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد برنامه قدرت مقابله بر حل مسئله خانوادگی، اقتدار والدینی، پردازش اطلاعات اجتماعی و آگاهی هیجانی تأثیر معنی‌دار داشته است ($P<0/05$).

نتیجه‌گیری: باتوجه‌به یافته‌های پژوهش می‌توان گفت برنامه قدرت مقابله برای کودکان ناسازگار مناسب است.

واژه‌های کلیدی: برنامه قدرت مقابله، حل مسئله خانوادگی، اقتدار والدینی، پردازش اطلاعات اجتماعی، آگاهی هیجانی، کودکان ناسازگار

ارجاع: فرامرزی مائده، بهرامی پور منصوره. **اثربخشی برنامه قدرت مقابله بر حل مسئله خانوادگی، اقتدار والدینی، پـردازش اطلاعـات اجتمـاعی، آگاهی هیجانی کودکان ناسازگار ۱۳-۹ساله.** مجله تحقیقات علوم رفتاری ۱۴۰۲؛ ۲۱(۴): ۷۷۷-۷۹۳.

*- **منصوره بهرامی پور،**

رایانامه: Bahramipourisfahani@yahoo.com

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

مقدمه

کودکان و نوجوانان امروز، آینده‌سازان فردا هستند و بدیهی است که سلامتی جسمی و روانی آن‌ها، نه‌تنها در شادابی و سرزندگی و پیشرفت تحصیلی امروزشان مؤثر است، بلکه در شکل‌گیری آینده جامعه نیز نقش مهم و اساسی دارد (۱). بر همین اساس هر انسانی می‌کوشد تا خود را با محیط فیزیکی و روانی‌اش سازگار کند، زیرا انطباق با شرایط متفاوت، از سلامت روانی انسان حکایت دارد؛ البته این سازگاری به معنای همرنگی و پیروی ناهشیارانه و ناخودآگاه نیست بلکه می‌تواند دگرگونی و تغییر را نیز به همراه داشته باشد. گاهی به لحاظ بروز عوامل تنش‌زا سازگاری انسان دچار اشکال شده، به بروز رفتارهای ناسازگار منجرمی‌شود (۲). در این تعامل فرد و جامعه دستخوش تغییر و دگرگونی شده و سازشی نسبتاً پایدار به وجود می‌آید به‌طور کلی سازگاری به تسلط فرد بر محیط و احساس کنار آمدن با خود اشاره دارد (۳).

همچنین سازگاری به پذیرش و انجام رفتار و کردار مناسب و موافق با محیط و تغییرات محیطی اشاره دارد و مفهوم متضاد آن ناسازگاری به معنای نشان‌دادن واکنش نامناسب به محرک‌های محیط و موقعیت‌ها، به نحوه‌ای که برای خود فرد یا دیگران و یا هر دو زیان‌بخش باشد و فرد نتواند انتظارات و خواسته‌های خود و دیگران را محقق سازد می‌باشد (۴). در این میان کودک ناسازگار کودکی است که رفتارهایش به‌اندازه‌ای نامتناسب است که شرکت او در کلاس باعث از هم گسیختن حواس یا آشفتگی ذهنی سایر همسالان باشد و نیز فشاری بیش از حد به معلم وارد کند (۵). در همین راستا نتایج پژوهش بشیرالدین و احمد (۲۰۲۰) نشان دادند مشکلات رفتاری و روانی کودکان و نوجوانان با سرعت و آهنگ زیادی در حال افزایش است؛ لذا توجه جدی به مسائل روانی سبب ایجاد پژوهش‌های روانی بیشتر در حوزه مشکلات روانی کودکان می‌شود (۶). ازاین‌رو نشانه‌های مشکلات رفتاری به کلیه رفتارهای غیرعادی، مکرر و آزاردهنده مانند ناخن جویدن، کندن مو، مکیدن شست، تیک، پرخاشگری، اختلالات خلقی، اختلالات اضطرابی، سوءمصرف مواد، کم‌توجهی، بیش‌فعالی و... اطلاق می‌شود که باعث اختلال در عملکرد اجتماعی، یادگیری، ارتباطات و پیشرفت تحصیلی فرد می‌شود (۷). بنا بر آنچه بیان گردید عوامل متعددی ممکن است بر کودکان و رفتارهای آن‌ها تأثیر بگذارد دسته‌ای از این عوامل به کودک ازجمله پردازش اطلاعات اجتماعی و آگاهی هیجانی دسته‌ای به خانواده کودک ازجمله اقتدار والدینی، حل مسئله خانوادگی منوط می‌شود.

حل مسئله به فرآیند شناختی-رفتاری خود رهبر اطلاق می‌شود که شخص می‌کوشد راه‌حل‌های سازگارانه و مؤثر را برای مواجهه با مسائل ویژه زندگی روزمره کشف و مشخص کند (۸). حل مسئله یک راهبرد مقابله‌ای مهم و مؤثر است که توانایی‌ها و پیشرفت‌های شخصی و اجتماعی را افزایش و تنیدگی‌ها و مشکلات روان‌شناختی را کاهش می‌دهد (۹). گاهی اوقات والدین دو یا چند ایده متعارض یا متفاوت نسبت به موضوعی دارند و نیازمند یافتن روشی برای حل این تعارض هستند تا این مسائل بدتر از این نشود. این تعارض‌ها لزوماً روی یک قاعده و قانون نقض شده و یا لجبازی از طرف یکی از اعضای خانواده نیست، بلکه ممکن است آن‌ها با مسئله یا تعارض‌هایی سروکار داشته باشند که هیچ قاعده‌ای درباره آن وجود نداشته و هر فرد دارای نظری متفاوت در مورد آن است. چنین تعارض‌هایی ممکن است بین برادر و خواهر یا خانواده و کودک و حتی والدین باشد (۱۰). یکی از عوامل بسیار مؤثر بر توانایی حل مسئله خانوادگی، سبک فرزندپروری و اقتدار والدینی است.

بامریند (۱۹۹۱ به نقل از برزونسکی، ۲۰۰۴) سه نوع از روش‌های فرزندپروری را تعریف کرد؛ اقتداری، استبدادی و سهل‌گیر، والدینی که سبک فرزندپروری آن‌ها از نوع اقتداری می‌باشد، دارای سطح بالایی از کنترل و هم حساسیت و پاسخ‌دهی بالا هم‌زمان با نیازهای کودکشان دارند، آن‌ها تلاش می‌کنند که فرزندانشان استدلال کنند و توانایی‌ها و استعدادهای آن‌ها را تقویت می‌کنند؛ اما آن‌ها همچنین زمانی که تصور می‌کنند لازم است، قاطعانه و مقتدر با فرزندانشان رفتار می‌کنند (۱۱). متغیرهای مختلفی بااقتدار والدینی ارتباط دارند که پردازش اطلاعات اجتماعی در کودکان یکی از آن‌هاست.

کرک و دوج (۱۹۹۴)، با بهره‌گیری از رویکرد پردازش اطلاعات و از رهگذر تعاملات اجتماعی مدلی را با عنوان پردازش اطلاعات اجتماعی ارائه کردند که کاربرد آن در سال‌های اخیر گسترش‌یافته است (۱۲). بر اساس این مدل، هنگامی‌که کودکان خود را در موقعیت‌های اجتماعی می‌بینند و زمانی که با یک موقعیت دشوار روبه‌رو می‌شوند، ابتدا به رمزگردانی و تفسیر سرنخ‌های اجتماعی اطلاعات می‌پردازند سپس اطلاعات به‌دست‌آمده را در دسترس خزانه شناختی‌شان قرار می‌دهند. بر اساس آن تصمیم می‌گیرند و پاسخ‌های

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

احتمالی به موقعیت‌های مشخص را ارزیابی و درنهایت انتخاب و بر اساس پاسخ‌های انتخابی رفتار می‌کنند (۱۳). پردازش اطلاعات اجتماعی ازجمله متغیرهایی است که با طیف وسیعی از متغیرها ازجمله آگاهی هیجانی در ارتباط است.

اسمیت، کیلوگور و لان (۲۰۱۸) آگاهی هیجانی را به‌عنوان یک توانایی تعریف کرده‌اند که مشخص‌کننده و توصیف‌کننده‌ی هیجان‌های خود و دیگران است (۱۴). محققان عقیده دارند که هیجان‌ها، حالت‌های ذهنی مختلفی را در فرد ایجاد می‌نمایند که کمابیش برای حل مسئله سازگار هستند بدین معنی که هیجان‌های مختلف، الگوهای متفاوت پردازش اطلاعات را به وجود می‌آورند (۱۵). همچنین خودآگاهی هیجانی نقش اساسی در انطباق با محیط برای فرد ایفا می‌کند (۱۶).

کیفیت دل‌بستگی ازجمله متغیرهایی است که با حل مسئله خانوادگی ارتباط دارد (۱۷). کمال‌گرایی با سبک فرزندپروری مقتدرانه و آسان‌گیر ارتباط دارد (۱۸)؛ خودتنظیمی (۱۹)، سبک دل‌بستگی ایمن (۲۰) و سازگاری تحصیلی، عاطفی، اجتماعی (۲۱)، نشانه‌های افسردگی، مشکل در عزت‌نفس (۲۲)، هوش عاطفی (۲۳) و تنظیم عاطفی (۲۴) ازجمله متغیرهایی است که با سبک فرزندپروری مقتدرانه ارتباط دارد. متغیرهای متعددی با پردازش اطلاعات اجتماعی همبسته است که از آن‌ها می‌توان به شایستگی اجتماعی (۲۵)، پذیرش و طرد مادر و پرخاشگری (۲۶) اشاره کرد. استرس والدگی، سبک فرزندپروری، خودانتقادی والدین (۲۷) ازجمله متغیرهایی است که با آگاهی هیجانی همبستگی دارد.

به‌واسطه‌ی اهمیت متغیرهایی نظیر: حل مسئله خانوادگی، اقتدار والدینی، پردازش اطلاعات اجتماعی، آگاهی هیجانی تاکنون تلاش‌های زیادی برای یافتن مسیرهایی که بتوان از آن طریق زمینه‌ی بهبود و ارتقا و یا در مواردی که این متغیرها ماهیت منفی دارند به تضعیف آن‌ها اقدام نمود، انجام‌شده است. برنامه «قدرت مقابله» که از مبانی درمان‌های شناختی–رفتاری اقتباس‌شده است در این مسیر موردتوجه قرار گرفته است.

برنامه قدرت مقابله توسط لاکمن و ولز در سال ۲۰۰۴ منتشر شد (۲۸). این برنامه الگوی زمینه‌ای شناختی–اجتماعی است که برای پرخاشگری در کودکان پایه‌گذاری شده است. این الگو می‌تواند به‌صورتی کارآمد و مؤثر به‌عنوان چارچوب مفهومی برای مداخله شناختی –رفتاری به کار رود. کودکان بر اساس خلق‌وخو و وضعیت بیولوژیکی، همچنین تجربیات زمینه‌ای از خانواده، همسالان و جامعه به‌تدریج شروع به شکل‌دهی الگوهای ثابتی از پردازش اطلاعات اجتماعی کرده (۲۹) و هیجانات خود را به‌طور مؤثری تنظیم می‌کنند. واکنش‌های هیجانی کودکان مانند خشم می‌تواند متعاقباً در استفاده از مواد و دیگر رفتارهای جامعه‌ستیز شرکت داشته باشند، به‌ویژه وقتی کودکان کنترل بازدارنده خوبی را در خود ایجاد نکرده باشد و آگاهی هیجانی مطلوبی نداشته باشند (۳۰). الگوی زمینه‌ای اجتماعی–شناختی لاکمن و ولز (۲۰۰۴) بر روابط متقابل دوجانبه میان ارزیابی اولیه شناختی کودکان از موقعیت‌های مشکل‌آفرین و دشوار، تلاش‌هایشان برای فکر کردن در مورد راه‌حل مسائل درک شده، برانگیختگی فیزیولوژیکی و پاسخ‌های رفتاری آن‌ها تأکید می‌کند. سطح برانگیختگی تأثیر بیشتری بر حل مسئله اجتماعی و خانوادگی خواهد داشت که یا به‌صورت واکنش جنگ‌وگریز خواهد بود یا با ایجاد راه‌حل‌هایی مداخله می‌کند. سبک فرزندپروری والدین ازجمله عواملی است که می‌تواند پیش‌بینی مناسبی برای سازگاری یا ناسازگاری کودکان باشد. بنابراین استفاده از برنامه قدرت مقابله می‌تواند بر موارد فوق مؤثر واقع شود(۲۸).

کریم‌پور و همکاران (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای نشان داد؛ برنامه قدرت مقابله بر تنظیم هیجان کودکان دارای اختلال نافرمانی مقابله‌ای مؤثر بوده است. همچنین قدرتی میرکوهی و مشعوف فرد (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای نشان داد؛ برنامه قدرت مقابله بر اختلال نافرمانی مقابله‌ای و مشکلات توجه مؤثر بوده است(۳۲).

مروری بر جدیدترین تحقیقات انجام شده نیز نشان می‌دهد علی‌رغم تحقیقات ارزشمندی که انجام شده است؛ ولی اثربخشی درمان‌های نوین ترکیبی که به‌طورجدی با عوامل هیجانی، شناختی و رفتاری کودکان دارای رفتارهای ناسازگارانه تناسب دارد. بر همین اساس به‌عنوان مهم‌ترین بعد اهمیت و ضرورت در مطالعه حاضر اثربخشی برنامه قدرت مقابله بر حل مسئله خانوادگی، اقتدار والدینی، پردازش اطلاعات اجتماعی و آگاهی هیجانی در کودکان ناسازگار به‌عنوان مسئله پژوهش حاضر مدنظر قرار گرفته است؛ بنابراین باتوجه‌به اهمیت موضوع و خلأ پژوهشی در این زمینه سؤالی که این مطالعه به دنبال پاسخ‌دهی به آن است این است که: آیا برنامه قدرت مقابله بر حل مسئله خانوادگی، اقتدار والدینی، پردازش اطلاعات اجتماعی و آگاهی هیجانی در کودکان ناسازگار اثربخش است؟

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

مواد و روش‌ها

این پژوهش به‌صورت نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون – پس‌آزمون با گروه گواه و دوره پیگیری ۴۵ روزه انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان ناسازگار شهر اصفهان در سال تحصیلی۱۴۰۲-۱۴۰۱بود. از جامعه آماری مذکور، به شیوه نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای ابتدا از بین نواحی ۶گانه شهر اصفهان، به‌تصادف یک ناحیه انتخاب، سپس به‌صورت تصادفی از آن ناحیه ۳مدرسه انتخاب و با استفاده از پرسشنامه رفتاری راتر فرم معلم و با در نظر گرفتن ملاک‌های ورود و خروج به مطالعه،۴۰ دانش‌آموز ناسازگار به‌عنوان گروه هدف انتخاب گردید، سپس این افراد به‌صورت تصادفی و همراه با همسان‌سازی در دو گروه آزمایش (۲۰نفر) و گروه کنترل (۲۰نفر) قرار گرفتند. ملاک‌های ورود شامل: کسب حداقل نمره ۳۰ برای تشخیص ناسازگاری در پرسشنامه اختلال رفتاری راتر فرم معلم، شرکت هم‌زمان مادر و کودک در برنامه آموزشی، بازه سنی کودک بین ۱۳-۹ سال و اعلام رضایت برای شرکت در جلسات و ملاک‌های خروج شامل شرکت نکردن هم‌زمان در دوره‌های آموزشی یا روان‌شناختی، غیبت بیش از دو جلسه در طول دوره درمانی، استفاده از داروهای روان‌پزشکی و شرکت نکردن والدین در جلسات بود. پس از آن گروه آزمایش برنامه قدرت مقابله لاکمن (۲۰۰۳) را در طی ۱۰ جلسه برای والدین (۶۵دقیقه) و برای کودکان (۴۵دقیقه) دریافت کردند (۳۳). درحالی‌که گروه کنترل مورد آزمایش قرار نگرفت، سپس ابزار پژوهش بر روی آزمودنی‌ها به اجرا درآمد و نهایتاً بعد از دوره پیگیری ۴۵روزه مجدداً ابزار پژوهش بر روی آزمودنی‌ها به اجرا درآمد. لازم به ذکر است اثربخشی«برنامه قدرت برنامه در پژوهش کریم‌پور و همکاران (۱۳۹۸) مورد تایید قرارگرفت (۳۱). با توجه به هدف پژوهش نتایج در پیش‌آزمون و پس‌آزمون و دوره پیگیری بین گروه‌های آزمایش و گواه مورد مقایسه قرارگرفته شد و از آزمون شاپیرو ویلکز جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها و آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌های تکراری با سطح معناداری ۰/۰۵ استفاده شد. تجزیه‌وتحلیل‌های آماری توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ انجام شد.

پرسشنامه رفتاری راتر: پرسشنامه رفتاری راتر در سال ۱۹۶۷ توسط راتر طراحی شد (۳۴). این پرسشنامه شامل ۳۰ سؤال بوده و با هدف تأثیر آموزش مهارت‌های اجتماعی با استفاده از داستان در کاهش اختلالات رفتاری دانش‌آموزان دختر عقب‌مانده ذهنی آموزش‌پذیر سنین ۱۹-۱۳ سال طراحی شده است. این پرسشنامه دارای پایایی معتبر و شناخته‌شده علمی است. در پژوهش اولیه که به‌وسیله راتر (۱۹۶۷) بر روی ۹۱ نفر انجام‌گرفته است، پایایی این پرسشنامه از طریق بازآزمایی به فاصله سیزده هفته در حدود ۰/۸۵ گزارش‌شده است. پایایی پرسشنامه فرم معلمین توسط راتر با روش دونیمه کردن ۰/۸۹ در سطح معناداری ۰/۰۰۱ گزارش‌شد. و در ایران با به کار بردن روش‌های دونیمه کردن و باز آزمایی پایایی پرسشنامه را در سطح اطمینان ۰/۰۰۱، ۰/۸۶و ۰/۸۵گزارش‌شده است (۳۴). پایایی آزمون پیشرفت تحصیلی توسط امینی، شریعتمدار و نعیمی (۱۳۹۷) به روش دونیمه کردن و ضریب همبستگی اسپیرمن ۰/۷۵ گزارش گردیده است (۳۵).

پرسشنامه حل مسئله خانوادگی: ابزاری است که توسط احمدی و همکاران (۱۳۸۹) تدوین‌شده است. این پرسشنامه شامل ۳۰سؤال است. مواد این پرسشنامه مواجهه با مشکلات فعلی، میزان شناخت فرآیند و گام‌های حل مسئله و چگونگی به‌کارگیری روش‌های حل مسئله در بین زوج‌هاست (۳۶). این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت پنج درجه (۱=هیچ‌وقت تا ۵=همیشه) نمره‌گذاری می‌شود. اعتبار آزمون به روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) و بازآزمایی به فاصله دو هفته به ترتیب ۰/۹۲و ۰/٦٤ گزارش شده است. در پژوهش منصوری (۱۳۹۲) پایایی پرسشنامه به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ گزارش شد (۳۷).

پرسشنامه اقتدار والدینی (PAQ): پرسشنامه اقتدار والدینی (PAQ) توسط بوری (۳۸) ساخته‌شده است. این پرسشنامه شامل سه خرده مقیاس والدین آسان‌گیر۱۰ سؤال ـ والدین قدرت‌طلب ۱۰ سؤال و والدین مقتدر۱۰ سؤال است. روایی محتوای آن خوب گزارش‌شده است. بوری (۱۹۹۱) پایایی بازآزمایی این پرسشنامه را برای شیوه‌های سهل‌گیر ۰/۹۶، آمرانه ۰/۷۷و اقتداری ۰/۷۳ به دست آورده است (۳۸). همچنین در پژوهش بشارت (۱۳۹۰) پایایی پرسشنامه ۰/۹۱ گزارش شد (۳۹).

پرسشنامه داستان‌های اجتماعی تورکاسپا و برایان: پرسشنامه داستان‌های اجتماعی توسط تورکاسپا و

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

برایان (۱۱۹۴) طراحی‌شده است. برای اندازه‌گیری پردازش اطلاعات اجتماعی ۵ داستان اجتماعی را به کاربردند که هرکدام یکی از مضامین زیر را اندازه‌گیری می‌کند: ۱. ورود به جمع همسالان ۲. برانگیخته‌شدن از سوی یک کودک ۳. برانگیخته‌شدن از سوی یک قربانی ۴. روابط بین خواهران و برادران ۵. روابط بین معلم و شاگرد. نحوه نمره‌گذاری این پرسشنامه به شرح زیر می‌باشد. مرحله اول رمزگردانی سرنخ‌ها: از دانش‌آموز پرسیده می‌شود هر چیزی که در مورد این داستان به یاد می‌آوری به من بگو. پاسخ‌ها در دو بعد نمره‌گذاری می‌شود: نخست بیان اصل داستان و سپس شاخ‌وبرگ دادن به آن. همه نمره‌های اصل داستان را برای پنج داستان که دانش‌آموز به یاد می‌آورد، محاسبه می‌شود که جمع نمره‌ها برای پنج داستان حداکثر ۲۳ است. همچنین شمار پاسخ‌های اضافی (شاخ و برگ‌ها) دانش‌آموز محاسبه و برای هر بخش اضافی، یک نمره در نظر گرفته می‌شود (۴۰).

مرحله دوم بازنمایی و تفسیر اطلاعات: این مرحله شامل سه قسمت است: تشخیص مشکل، تفسیر نیات و تفسیر موقعیت. برای اندازه‌گیری تشخیص یا بازنمایی اطلاعات از دانش‌آموز پرسیده می‌شود که به نظر تو در این داستان چه مشکلی وجود دارد و جواب‌ها بر اساس یک مقیاس سه‌درجه‌ای (از ۰ تا ۲) نمره‌گذاری می‌شود.

مرحله سوم روشن‌کردن اهداف: از دانش‌آموز پرسیده می‌شود، گر تو به‌جای شخصی که در داستان است بودی (نام شخص برده می‌شود) دوست داشتی چه اتفاقی بیفتد. عدم پاسخگویی نمره ۰ و به هر پاسخی که داده می‌شود نمره ۱ تعلق می‌گیرد.

مرحله چهارم جست‌وجوی پاسخ‌های ممکن: از دانش‌آموزان پرسیده می‌شود به نظر تو راه‌های گوناگونی که به‌وسیله آن می‌توان با موقعیت پیش‌آمده کنار آمد (مشکل را برطرف کرد) چه می‌تواند باشد. دانش‌آموزان ابتدا به دادن بیشترین پاسخ تشویق می‌شوند، سپس همه پاسخ‌ها جمع و نمره‌گذاری می‌شوند.

مرحله پنجم گزینش پاسخ: با این پرسش بررسی می‌شود "تو کدام راه‌حل را انجام می‌دادی؟" ۱ نمره برای پاسخ‌های مناسب و ۰ نمره برای پاسخ‌های نامناسب، در نظر گرفته شد سپس تعدادی راه‌حل برای کودک خوانده می‌شود و از دانش‌آموزان پرسیده می‌شود که کدام راه‌حل بد، متوسط و یا خوب است؟ و نمره‌های ۱ تا ۳ برای هر جواب در نظر گرفته شد. نمره ۳ بالاترین نمره است که به پاسخ خوب تعلق می گیرد.

مرحله ششم انجام پاسخ رفتاری: در این مرحله، از دانش‌آموز خواسته می‌شود تا پاسخ درست را که به او داده می شد، بیان کند. هر یک از این ابعاد، رابطه معنی‌داری را از ۰/۳۱ تا ۰/۲۱- با مراحل پردازش اطلاعات اجتماعی نشان داد. پایایی: پایایی داستان‌ها نیز از طریق باز آزمایی و روش آزمون مجدد بررسی شد که پایایی آزمون مجدد داستان‌ها بین ۰/۵۰ تا ۰/۸۳ این داستان‌ها برای بررسی پردازش اطلاعات اجتماعی کودکان مطلوب گزارش شد.

آگاهی هیجانی (EAQ-30): پرسشنامه ۳۰ سؤالی آگاهی هیجانی توسط ریفی و همکاران (۲۰۰۸) جهت سنجش چگونگی احساس یا ادراک کودکان و نوجوانان در مورد احساساتشان توسعه داده شده است. نمره‌گذاری این پرسشنامه به‌صورت یک طیف لیکرت سه گزینه‌ای درست، تا حدودی درست و نادرست و از ۱تا۳ نمره است. این پرسشنامه شامل ۶ خرده مقیاس توانایی تمایز قائل شدن میان هیجانات با ۷ سؤال، توانایی به اشتراک گذاشتن احساسات با ۳ سؤال، توانایی پنهان نکردن هیجانات با ۵ سؤال، خودآگاهی جسمی (بدنی) با ۵ سؤال، توجه کردن به هیجانات دیگران با ۵ سؤال و توانایی تحلیل هیجانات با ۵سؤال می‌باشد. پایایی و روایی این آزمون توسط ریفی (۲۰۰۸) با استفاده از آلفای کرونباخ و تحلیل عاملی برای ۷۰۶ کودک و نوجوان مدرسه‌ای در کشور هلند تعیین گردیده است. مطابق محاسبات ریفی آلفای کرونباخ برای کودکان سن حدود ۱۱، برای خرده مقیاس توانایی تمایل قائل شدند. میان هیجانات ۶۷ درصد، توانایی به اشتراک گذاشتن احساسات ۶۸درصد، توانایی پنهان نکردن هیجانات ۶۸درصد، خودآگاهی جسمی (بدنی) ۶۴ درصد، توجه کردن به هیجانات دیگران ۶۵ درصد و توانایی تحلیل هیجانات ۶۵درصد می‌باشد (۴۱).

در این پژوهش جلسات درمانی بر اساس پروتکل درمانی لاکمن (۲۰۰۳) و لاکمن و ویلز (۲۰۰۴) بر اساس پژوهش (۳۱) مطابق جدول شماره یک و دو اجرا شد.

جلسات درمان شناختی-رفتاری بر اساس پروتکل لاکمن (۲۰۰۳) ویژه کودکان

جلسه اول: آشنایی اعضا گروه با یکدیگر، آشنایی با ساخت گروه و مشخص‌کردن اهداف.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

جلسه دوم و سوم: آشنایی کودکان با انواع هیجانات و نمودهای جسمانی آن، پخش فیلم‌های مرتبط.

جلسه چهارم: آموزش کنترل هیجان خشم و برخورد مؤثر با آن.

جلسه پنجم: آشنایی با خودگویی و آموزش مهارت استفاده از خودگویی در هنگام عصبانیت.

جلسه ششم: آموزش تکنیک‌های کاهش استرس و خشم.

جلسه هفتم: آموزش مهارت‌های حل مسئله اجتماعی.

جلسه هشتم: آموزش مهارت حل مسئله و کاربرد آن در روابط دوستی.

جلسه نهم: آموزش مهارت حل مسئله و کاربرد آن در روابط خواهر و برادری، به نمایش درآوردن تعارضات و مواجهه با موقعیت.

جلسه دهم: برنامه‌ریزی برای درازمدت، منابع مدرسه‌ای برای فرزندان، منابع اجتماعی برای کودک و خانواده؛ مرور برنامه، پایان برنامه.

جلسات درمان شناختی-رفتاری بر اساس پروتکل لاکمن (۲۰۰۳) ویژه والدین

جلسه اول: خوشامدگویی، آشنایی با قوانین گروه و یکدیگر.

جلسه دوم: چگونگی برقراری سیستم تکلیفی مناسب در منزل، کمک به انجام تکالیف، کنترل و بازبینی تکالیف.

جلسه سوم: مدل ABC پیامدهای مثبت برای رفتار خوب، تحسین رفتار کودک، زمان مخصوص کودک-والد

جلسه چهارم: فن تحسین و نادیده‌گرفتن، تکلیف و پیگیری و نادیده‌گرفتن رفتار کودک.

جلسه پنجم: قوانین و انتظارات رفتاری، تکلیف، فرم پیگیری قوانین رفتاری.

جلسه ششم: مفاهیم تنبیه، قوانین تنبیه خوب، تایم اوت و مراحل آن، حذف امتیازات، انجام کار مشکل، قطع تمام پاداش‌ها امتیازات.

جلسه هفتم: ارتقا عملکرد خانواده، همبستگی در داخل خانه، در خارج خانه.

جلسه هشتم: مراحل حل مسئله خانوادگی، برگه حل مسئله.

جلسه نهم: بررسی سبک فرزندپروری والدین، توضیح سبک‌های فرزندپروری.

جلسه دهم: ارائه راهکارهای طولانی‌مدت و جمع‌بندی مباحث ارائه‌شده.

روش تجزیه‌وتحلیل آماری

داده‌های حاصل از پرسشنامه‌های پژوهش در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی مورد تحلیل قرار گرفتند. در سطح توصیفی از فراوانی و درصد فراوانی و میانگین و انحراف استاندارد استفاده شد و در سطح استنباطی نیز از آزمون تحلیل واریانس با اندازه های تکراری استفاده گردید. کلیه‌ی تحلیل‌های صورت‌گرفته با نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۳ انجام شد.

یافته‌ها

در هر دو گروه آزمایش و کنترل ۱۸ نفر (۹۰ درصد) از مادران متأهل و ۲ نفر (۱۰ درصد) مطلقه بوده‌اند. در هر دو گروه آزمایش و کنترل تحصیلات بیشتر افراد نمونه لیسانس است که شامل ۱۳ نفر (۶۵ درصد) در گروه آزمایش و ۱۲ نفر (۶۰ درصد) در گروه کنترل بوده است. در گروه آزمایش بیشتر افراد نمونه برابر با ۱۱ نفر (۵۵ درصد) فرزند اول بوده‌اند درحالی‌که همین تعداد در گروه کنترل فرزند دوم بوده‌اند. در گروه آزمایش بیشتر افراد نمونه برابر با ۹ نفر(۴۵ درصد) دو فرزند هستند درحالی‌که در گروه کنترل همین تعداد از افراد تک‌فرزند بوده‌اند. همچنین میانگین سن مادر در گروه آزمایش برابر با ۳۶/۸ سال در گروه کنترل ۳۶/۵۵ سال است. همچنین میانگین سن کودک در گروه آزمایش ۹/۷۵ سال و در گروه کنترل ۹/۷ سال بوده است. یافته های توصیفی متغیرهای جمعیت شناختی در جدول ۱ ارائه شده است. داده‌های پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS23 و با روش تحلیل واریانس اندازه‌های مکرر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

جدول ۱. یافته‌های توصیفی متغیرهای جمعیت شناختی

متغیر	زیرگروه‌ها	آزمایش	کنترل	آزمون	
				آماره	معنی‌داری
تحصیلات فراوانی (درصد)	دیپلم	۶ (۳۰)	۷ (۳۵)	۰/۱۱۷	۰/۹۴۳
	لیسانس	۱۳ (۶۵)	۱۲ (۶۰)		

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

	فوق‌لیسانس	۱ (۵)	۱ (۵)		
ترتیب تولد فراوانی (درصد)	اول	۱۱ (۵۵)	۸ (۴۰)	۰/۹۴۷	۰/۶۲۳
	دوم	۸(۴۰)	۱۱(۵۵)		
	سوم	۱(۵)	۱(۵)		
وضعیت تأهل مادر فراوانی (درصد)	متأهل	۱۸(۹۰)	۱۸(۹۰)	۰/۰۰۱	۱/۰۰۰
	مطلقه	۲(۱۰)	۲(۱۰)		
تعداد فرزند فراوانی (درصد)	یک	۸(۴۰)	۹(۴۵)	۰/۱۱۵	۰/۹۵۵
	دو	۹(۴۵)	۸(۴۰)		
	سه	۳(۱۵)	۳(۱۵)		
سن مادر میانگین (انحراف استاندارد)		۳۶/۸(۴/۳۹)	۳۶/۵۵(۴/۲۷)	۰/۱۸۲	۰/۸۵۶
سن کودک میانگین (انحراف استاندارد)		۹/۷۵(۰/۷۹)	۹/۷(۰/۸۱)	۰/۱۹۹	۰/۸۴۳

فراوانی و درصد فراوانی در متغیرهای جمعیت‌شناختی در نمونه پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است. نتایج آزمون خی دو، دو متغیره در بررسی تفاوت فراوانی متغیرهای جمعیت‌شناختی تحصیلات، ترتیب تولد، وضعیت تأهل مادر و تعداد فرزندان در دو گروه نشان داد که این ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در دو گروه تفاوت معنی‌داری ندارند (p>۰/۰۵). همچنین نتایج آزمون تی گروه‌های مستقل نیز نشان داده است که میانگین سن مادر و کودک در دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معنی‌داری نداشته اند (p>۰/۰۵).

یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش به تفکیک سه گروه و سه مرحله پژوهش

متغیر		آزمایش			کنترل		
		پیش‌آزمون	پس‌آزمون	پیگیری	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	پیگیری
حل مسئله خانوادگی	میانگین	۹۱/۳	۹۷/۰۵	۹۴/۳	۹۱/۸	۹۱/۸۵	۹۱/۹
	انحراف معیار	۱۱/۰۷	۱۱/۸۸	۱۱/۹۸	۱۰/۹۵	۹/۵۸	۹/۶۹
سبک آسان‌گیرانه	میانگین	۳۰/۸۵	۲۶/۴	۲۵/۱	۳۲/۷	۳۳/۱	۳۴/۰۵
	انحراف معیار	۸/۶۸	۳/۳۱	۳/۹	۸/۵۴	۸/۶۶	۸/۴۳
سبک مستبدانه	میانگین	۳۰/۷۵	۲۶/۵	۲۴/۳۵	۳۲/۱	۳۲/۴۵	۳۳/۵
	انحراف معیار	۹/۱۸	۸/۱۵	۹/۱۸	۱۰/۲۲	۱۰/۰۹	۹/۵۸
سبک مقتدر منطقی	میانگین	۲۷/۷	۳۳/۲	۳۱/۶	۲۹/۹۵	۲۹/۴	۲۸/۴
	انحراف معیار	۴/۲۸	۴/۱۸	۳/۷۶	۴/۰۶	۴/۰۲	۴/۲۸
پردازش اطلاعات اجتماعی	میانگین	۸۶/۱	۱۱۴/۵	۱۰۳/۷	۸۷/۶۵	۹۲/۹	۹۱/۹۵
	انحراف معیار	۶/۲۸	۹/۱۲	۸/۰۶	۶/۲۸	۶/۵۹	۶/۴۶
آگاهی هیجانی	میانگین	۵۴/۶۵	۶۴/۰۵	۶۱/۴	۵۲/۶۵	۵۲/۴	۵۳/۱۵
	انحراف معیار	۱۳/۴	۱۰/۷۹	۱۰/۹۸	۱۲/۶۳	۱۳/۱۷	۱۳/۵۸

همان‌گونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میانگین نمرات متغیرهای پژوهش در گروه مداخله (برنامه قدرت مقابله) نسبت به گروه کنترل تغییرات افزایسی یا کاهشی بیشتری در مراحل پس‌آزمون و پیگیری نسبت به پیش‌آزمون دارد.

استفاده از آزمون‌های پارامتریک اندازه‌های تکراری مستلزم رعایت چند پیش‌فرض اولیه شامل نرمال بودن نمرات، برابری واریانس‌ها و برابری ماتریس کوواریانس است. نتایج آزمون شاپیرو ویلکز جهت بررسی نرمال بودن توزیع نمرات در گروه‌ها و آزمون لوین جهت بررسی برابری واریانس نمرات و آزمون ماچلی جهت بررسی یکنواختی ماتریس واریانس- کوواریانس در دو گروه در جدول ۳ ارائه شده است.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

جدول ۳. نتایج پیش فرض‌های نرمال بودن و برابری واریانس‌ها

متغیر	گروه	آزمون شاپیرو ویلکز						آزمون ماچلی		آزمون لوین					
		پیش‌آزمون		پس‌آزمون		پیگیری				پیش‌آزمون		پس‌آزمون		پیگیری	
		آماره	p	آماره	p	آماره	p	آماره	p	F	P	F	P	F	p
حل مسئله خانوادگی	آزمایش	۰/۹۵۵	۰/۴۵۸	۰/۹۵۴	۰/۴۲۸	۰/۹۵۹	۰/۵۱۶	۰/۹۵	۰/۳۸	۲/۰۸	۰/۱۵۷	۰/۷۸۳	۰/۳۸۲	۱/۵۴	۰/۲۲۳
	کنترل	۰/۹۵	۰/۳۶۳	۰/۹۴	۰/۲۳۵	۰/۹۶۶	۰/۶۶۴								
سبک آسان‌گیرانه	آزمایش	۰/۹۳۴	۰/۱۸۷	۰/۹۵۱	۰/۳۷۹	۰/۹۶۲	۰/۵۹۱	۰/۳۸	۰/۰۰۱	۰/۲۵۱	۰/۶۱۹	۲/۰۰۹	۰/۱۲۲	۲/۲۱۵	۰/۱۰۱
	کنترل	۰/۹۶۲	۰/۵۸۵	۰/۹۶۹	۰/۷۳۵	۰/۹۵۲	۰/۳۹۴								
سبک مستبدانه	آزمایش	۰/۹۱۶	۰/۰۸۲	۰/۹۵۱	۰/۳۸	۰/۹۲۹	۰/۱۴۹	۰/۴۴	۰/۰۰۱	۰/۴۸	۰/۴۹۳	۲/۴۵	۰/۰۶۸	۲/۷۲	۰/۰۵۵
	کنترل	۰/۹۱۹	۰/۰۹۶	۰/۹۲۲	۰/۱۰۶	۰/۹۱۳	۰/۰۷۲								
سبک مقتدر منطقی	آزمایش	۰/۹۲۸	۰/۱۰۲	۰/۹۶۲	۰/۵۸۴	۰/۹۴۹	۰/۳۵۴	۰/۷۳	۰/۰۰۳	۰/۰۵	۰/۸۲۴	۰/۹۱۵	۰/۳۴۵	۰/۱۰۳	۰/۷۵
	کنترل	۰/۹۷	۰/۷۴۶	۰/۹۳۱	۰/۱۶۱	۰/۹۳	۰/۱۵۴								
پردازش اطلاعات اجتماعی	آزمایش	۰/۹۲۵	۰/۱۲۴	۰/۹۵۳	۰/۴۲۱	۰/۹۵۷	۰/۴۹۵	۰/۶۵	۰/۰۰۱	۰/۰۶۴	۰/۸۰۲	۲/۲۵	۰/۱۴۱	۱/۷۷	۰/۱۹۲
	کنترل	۰/۹۶۵	۰/۶۴۳	۰/۹۱۶	۰/۰۸۴	۰/۹۶۵	۰/۶۴۴								
آگاهی هیجانی	آزمایش	۰/۹۱۱	۰/۰۶۸	۰/۹۷۲	۰/۸۰۳	۰/۹۷۴	۰/۸۴۴	۰/۲۲	۰/۰۰۱	۰/۰۵۱	۰/۸۲۳	۰/۹۶۳	۰/۳۳۳	۰/۵۲۲	۰/۴۷۵
	کنترل	۰/۹۰۵	۰/۰۵۵	۰/۹۰۷	۰/۰۵۹	۰/۹۴۷	۰/۳۲۹								

هدف از بررسی پیش فرض نرمال بودن آن است که نرمال بودن توزیع نمرات همسان با جامعه را مورد بررسی قرار دهد. این پیش فرض حاکی از آن است که تفاوت مشاهده شده بین توزیع نمرات گروه نمونه و توزیع نرمال در جامعه برابر با صفر است. بدین منظور از آزمون شاپیرو ویلکز استفاده گردید. نتایج حاصل از اجرای این پیش فرض در مورد نمرات متغیرهای پژوهش در جدول ۳ نشان داد، فرض صفر مبنی بر نرمال بودن توزیع نمرات در متغیرهای پژوهش در هر سه مرحله پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری در هر دو گروه باقی است($p>۰/۰۵$) پیش فرض لوین مبنی بر برابری واریانس‌ها در گروه‌ها در متغیرهای پژوهش در هر سه مرحله پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری تأیید شده است ($p>۰/۰۵$). پیش فرض یکنواختی کوواریانس‌ها با استفاده از آزمون ماچلی در متغیر حل مسئله خانوادگی تأیید و در سایر متغیرهای پژوهش رد شده است ($p<۰/۰۵$). لذا در بررسی اثرات درون آزمودنی در متغیر حل مسئله خانوادگی از آزمون با فرض کرویت و در سایر متغیرهای پژوهش از آزمون محافظه کارانه گرین هاوس- گیزر استفاده می‌شود.

نتایج مقایسه بین آزمودنی و درون آزمودنی در متغیرهای پژوهش در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ٤. نتایج تحلیل اثرات بین آزمودنی و درون آزمودنی در متغیرهای پژوهش

متغیر	اثر	منبع	SS	df	MS	F	p	اندازه اثر	توان آماری
حل مسئله خانوادگی	بین آزمودنی	گروه	۴۲/۰۵	۱	۴۲/۰۵	۱۳/۶۶	۰/۰۰۱	۰/۲۶۵	۰/۹۵
	درون آزمودنی	اثر زمان	۱۶۸/۴۶۷	۲	۸۴/۲۳	۳۳/۲۷	۰/۰۰۱	۰/۴۶۷	۱/۰۰۰
		اثر زمان× گروه	۱۶۲/۴۶۷	۲	۸۱/۲۳	۳۲/۰۹	۰/۰۰۱	۰/۴۵۸	۱/۰۰۰
سبک آسان‌گیرانه	بین آزمودنی	گروه	۱۰۲۰/۸۳۳	۱	۱۰۲۰/۸۳۳	۷/۱۴	۰/۰۱۱	۰/۱۵۸	۰/۷۴
	درون آزمودنی	اثر زمان	۱۱۹/۶۱۷	۱/۲۳	۹۶/۹۱	۶/۸۳	۰/۰۰۲	۰/۱۵۲	۰/۹۱۱
		اثر زمان× گروه	۲۶۳/۳۱۷	۱/۲۴	۲۱۶/۳۳	۱۵/۰۴	۰/۰۰۱	۰/۲۸۴	۰/۹۹۹
سبک مستبدانه	بین آزمودنی	گروه	۹۰۲/۰۰۸	۱	۹۰۲/۰۰۸	۴/۴۱	۰/۰۴	۰/۱۰۴	۰/۷۰۲
	درون آزمودنی	اثر زمان	۱۳۸/۰۷	۱/۲۸	۱۰۷/۹۹	۱۱/۵۶	۰/۰۰۱	۰/۲۳۳	۰/۹۹۲
		اثر زمان× گروه	۳۰۷/۴۷	۱/۲۸	۲۴۰/۵۰۸	۲۵/۷۵	۰/۰۰۱	۰/۴۰۴	۱/۰۰۰
سبک مقتدر منطقی	بین آزمودنی	گروه	۱۴۸/۵۱۸	۱	۱۴۸/۵۱۳	۴۵/۹۱	۰/۰۰۱	۰/۴۲۳	۱/۰۰۰

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

جدول ٤. نتایج تحلیل اثرات بین آزمودنی و درون آزمودنی در متغیرهای پژوهش

متغیر	اثر	منبع	SS	df	MS	F	p	اندازه اثر	توان آماری
پردازش اطلاعات اجتماعی	درون آزمودنی	اثر زمان	۱۲۲/۶۲	۱/۵۸	۷۷/۵۹	۲۶/۱۰۳	۰/۰۰۱	۰/۴۰۷	۱/۰۰۰
		اثر زمان× گروه	۲۲۲/۲۱۷	۱/۵۸	۱۴۰/۶۲۲	۴۷/۳۰۷	۰/۰۰۱	۰/۵۵۵	۱/۰۰۰
	بین آزمودنی	گروه	۳۳۷۰/۸	۱	۳۳۷۰/۸	۲۹/۰۲	۰/۰۰۱	۰/۴۳۳	۰/۹۹۹
	درون آزمودنی	اثر زمان	۵۸۳۳/۳۱۷	۱/۴۸	۳۹۳۲/۸۹۲	۱۴۵/۷۷	۰/۰۰۱	۰/۷۹۳	۱/۰۰۰
		اثر زمان× گروه	۲۶۹۹/۴۵	۱/۴۸	۱۸۲۰/۰۰۱	۶۷/۴۶	۰/۰۰۱	۰/۶۴۰	۱/۰۰۰
آگاهی هیجانی	بین آزمودنی	گروه	۱۵۹۸/۷	۱	۱۵۹۸/۷	۳/۶۲	۰/۰۴۲	۰/۱۰۸	۰/۷۰۲
	درون آزمودنی	اثر زمان	۴۶۶/۳۱۷	۱/۱۲	۴۱۵/۸۵۹	۱۷/۷۲	۰/۰۰۱	۰/۳۱۸	۱/۰۰۰
		اثر زمان× گروه	۴۷۹/۱۵	۱/۱۲	۴۲۷/۳۰۴	۱۸/۲۱	۰/۰۰۱	۰/۳۲۴	۱/۰۰۰

بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده در جدول ۳، در تحلیل بین آزمودنی، میانگین نمرات متغیرهای حل مسئله خانوادگی (F=۱۳/۶۶، p<۰/۰۰۱) ، سبک آسان‌گیرانه (F=۷/۱۴، p<۰/۰۵)، سبک مستبدانه (F=۴/۴۱، p<۰/۰۵)، سبک مقتدر منطقی (F=۴۵/۹۱، p<۰/۰۰۱)، پردازش اطلاعات اجتماعی (F=۲۹/۰۲، p<۰/۰۰۱)، آگاهی هیجانی(F=۳/۶۲، p<۰/۰۵)، در گروه آزمایش (برنامه قدرت مقابله) و کنترل تفاوت معنی داری دارد. بر اساس نتایج در تحلیل‌های درون آزمودنی نیز اثر اصلی زمان معنی‌دار است که نشان می‌دهد، بین میانگین نمرات متغیرهای حل مسئله خانوادگی (F=۳۳/۲۷، p<۰/۰۰۱) ، سبک آسان‌گیرانه (F=۶/۸۴، p<۰/۰۱)، سبک مستبدانه (F=۱۱/۵۶، p<۰/۰۰۱)، سبک مقتدر منطقی (F=۲۶/۱۰۳، p<۰/۰۰۱)، پردازش اطلاعات اجتماعی (F=۱۴۵/۷۷، p<۰/۰۰۱)، آگاهی هیجانی (F=۱۷/۷۲، p<۰/۰۰۱)، در مراحل پژوهش به طور کلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. نتایج نشان داده است که تعامل اثر زمان و عضویت گروهی نیز در در متغیرهای پژوهش شامل حل مسئله خانوادگی (F=۳۲/۰۹، p<۰/۰۰۱)، سبک آسان‌گیرانه (F=۱۵/۰۴، p<۰/۰۰۱)، سبک مستبدانه (F=۲۵/۷۵، p<۰/۰۰۱)، سبک مقتدر منطقی (F=۴۷/۳، p<۰/۰۰۱)، پردازش اطلاعات اجتماعی (F=۶۷/۴۶، p<۰/۰۰۱)، آگاهی هیجانی (F=۱۸/۲۱، p<۰/۰۰۱)، معنی‌دار است، که نشان می‌دهد تغییرات مراحل پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری در هر یک از گروه‌ها معنی‌دار بوده است.

نتایج آزمون تعقیبی بونفرونی جهت مقایسه گروه‌های آزمایش و کنترل در مراحل پژوهش و هم چنین تغییرات درون‌گروهی در گروه آزمایش در متغیرهای پژوهش در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۵. نتایج آزمون تعقیبی جهت مقایسه دو گروه به تفکیک متغیرهای پژوهش در دو مرحله پس‌آزمون و پیگیری و بررسی تغییرات مراحل پژوهش در گروه آزمایش

متغیر	مقایسه زوجی گروه‌ها در مراحل پژوهش				مقایسه تغییرات درون‌گروهی، گروه آزمایش در مراحل پژوهش			
	مرحله	تفاوت میانگین	معنی‌داری	حجم اثر	مرحله		تفاوت میانگین	معنی‌داری
حل مسئله خانوادگی	پیش‌آزمون	-۰/۵	۰/۷۹۲	۰/۰۰۱	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	-۵/۵۷	۰/۰۰۱
	پس‌آزمون	۵/۲	۰/۰۰۶	۰/۱۶۵		پیگیری	-۳	۰/۰۰۱
	پیگیری	۲/۴	۰/۰۱	۰/۱۱۸	پس‌آزمون	پیگیری	۲/۷۵	۰/۰۰۱
سبک آسان‌گیرانه	پیش‌آزمون	-۱/۸۵	۰/۵۰۱	۰/۰۱۲	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	۴/۴۵	۰/۰۰۱
	پس‌آزمون	-۶/۷	۰/۰۰۳	۰/۲۱۵		پیگیری	۵/۵۷	۰/۰۰۱
	پیگیری	-۸/۹۵	۰/۰۰۱	۰/۳۲۸	پس‌آزمون	پیگیری	۱/۳	۰/۰۵۵
سبک مستبدانه	پیش‌آزمون	-۱/۳۵	۰/۶۶۳	۰/۰۰۵	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	۴/۲۵	۰/۰۰۴
	پس‌آزمون	-۵/۹۵	۰/۰۲	۰/۱۲۷		پیگیری	۶/۴	۰/۰۰۱
	پیگیری	-۹/۱۵	۰/۰۰۱	۰/۲۷۶	پس‌آزمون	پیگیری	۲/۱۵	۰/۰۰۲
سبک مقتدر منطقی	پیش‌آزمون	-۲/۲۵	۰/۰۹۶	۰/۰۷۱	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	-۵/۵	۰/۰۰۱
	پس‌آزمون	۳/۸	۰/۰۰۱	۰/۳۸۴		پیگیری	-۳/۹	۰/۰۰۱
	پیگیری	۳/۲	۰/۰۰۱	۰/۳۴۲	پس‌آزمون	پیگیری	۱/۶	۰/۰۰۱

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

جدول ۵. نتایج آزمون تعقیبی جهت مقایسه دو گروه به تفکیک متغیرهای پژوهش در دو مرحله پس‌آزمون و پیگیری و بررسی تغییرات مراحل پژوهش در گروه آزمایش

متغیر	مقایسه زوجی گروه‌ها در مراحل پژوهش				مقایسه تغییرات درون‌گروهی، گروه آزمایش در مراحل پژوهش			
	مرحله	تفاوت میانگین	معنی‌داری	حجم اثر	مرحله		تفاوت میانگین	معنی‌داری
پردازش اطلاعات اجتماعی	پیش‌آزمون	-۱/۵۵	۰/۴۴	۰/۰۱۶	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	-۲۸/۴	۰/۰۰۱
	پس‌آزمون	۲۱/۶	۰/۰۰۱	۰/۶۶		پیگیری	-۱۷/۶	۰/۰۰۱
	پیگیری	۱۱/۷۵	۰/۰۰۱	۰/۴۰۵	پس‌آزمون	پیگیری	-۱۰/۸	۰/۰۰۱
آگاهی هیجانی	پیش‌آزمون	۲	۰/۶۳	۰/۰۰۶	پیش‌آزمون	پس‌آزمون	-۹/۴	۰/۰۰۱
	پس‌آزمون	۱۱/۶۵	۰/۰۰۴	۰/۱۹۸		پیگیری	-۶/۷۵	۰/۰۰۱
	پیگیری	۸/۲۵	۰/۰۴	۰/۱۰۵	پس‌آزمون	پیگیری	-۲/۶۵	۰/۰۰۵

نتایج در جدول ۵ نشان می‌دهد، تفاوت گروه آزمایش یعنی برنامه قدرت مقابله با کنترل در همه متغیرهای پژوهش در مرحله پیش‌آزمون غیرمعنی‌دار است($p>۰/۰۵$). نتایج اما نشان داده است که تفاوت دو گروه در همه متغیرهای پژوهش شامل حل مسئله خانوادگی، سبک سهل‌گیرانه، سبک مستبدانه، سبک مقتدر، پردازش اطلاعات اجتماعی و آگاهی هیجانی در مرحله پس‌آزمون و پیگیری معنی‌دار به‌دست‌آمده است ($p<۰/۰۰۱$). تأثیر برنامه قدرت مقابله بر حل مسئله خانوادگی، سبک سهل گیرانه، سبک مستبدانه، سبک مقتدر، پردازش اطلاعات اجتماعی و آگاهی هیجانی در پس‌آزمون به ترتیب برابر با ۱۶/۵، ۲۱/۵، ۱۲/۷، ۳۸/۴، ۶۶ و ۱۹/۸ درصد و در و در مرحله پیگیری به ترتیب برابر با ۱۱/۸، ۳۲/۸، ۲۷/۶، ۳۴/۲، ۴۰/۵ و ۱۰/۵ درصد حاصل شده است. همچنین در بررسی تغییرات درون‌گروهی نیز نتایج در جدول ۴ نشان داده است که، تفاوت میانگین نمرات حل مسئله خانوادگی، سبک سهل‌گیرانه، سبک مستبدانه، سبک مقتدر، پردازش اطلاعات اجتماعی و آگاهی هیجانی در مرحله پیش‌آزمون با پس‌آزمون و هم‌چنین پیش‌آزمون با پیگیری در گروه برنامه قدرت مقابله معنی‌دار است ($p<۰/۰۵$). اما تفاوت میانگین نمرات پس‌آزمون و پیگیری در این گروه تنها در بعد سبک سهل‌گیرانه معنی‌دار به دست نیامده است ($p>۰/۰۵$) و در سایر متغیرهای پژوهش معنی‌دار است ($p<۰/۰۵$). بر این اساس می‌توان گفت در اثرات درون‌گروهی در گروه برنامه قدرت مقابله میانگین نمرات سبک سهل‌گیرانه در مرحله پس آزمون و پیگیری نسبت به پیش‌آزمون کاهش داشته است و در مرحله پیگیری نسبت به پس‌آزمون نیز نمرات ثبات نشان می دهند. اما در سایر متغیرها شامل حل مسئله خانوادگی، سبک مستبدانه، سبک مقتدر، پردازش اطلاعات اجتماعی و آگاهی هیجانی تغییر نمرات در مرحله پیگیری نسبت به پس‌آزمون معنی‌دار بوده است.

نمودار خطی مربوط به تغییرات درون‌گروهی و بین‌گروهی در سه گروه در متغیرهای پژوهش در شکل ۱ ارائه شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف اثربخشی برنامه قدرت مقابله بر حل مسئله خانوادگی، اقتدار والدینی، پردازش اطلاعات اجتماعی و آگاهی هیجانی کودکان ناسازگار ۱۳-۹ ساله اجرا شد. نتایج نشان داد تفاوت بین میانگین متغیرهای پژوهش در گروه‌ها در مراحل پس‌آزمون و درمجموع معنادار است. به‌عبارت‌دیگر، بین افراد نمونه در گروه‌های آزمایش کنترل در متغیرهای پژوهش در مراحل پس‌آزمون و پیگیری تفاوت معنی‌داری وجود دارد. بر همین اساس نتایج نشان داد برنامه قدرت مقابله بر حل مسئله خانوادگی کودکان ناسازگار ۱۳-۹ساله مؤثر بود و میزان تأثیر برنامه قدرت مقابله بر حل مسئله خانوادگی در مرحله پس‌آزمون برابر با ۱۶/۵ درصد و در مرحله پیگیری نیز برابر با ۱۱/۸ درصد به‌دست‌آمده است. پژوهش حاضر با یافته‌های کاکابرایی و مرادی (۴۲) در پژوهشی با عنوان تأثیر آموزش برنامه حل مسئله خانواده/مدرسه محور بر مشکلات رفتاری دانش‌آموزان در تأثیر آموزش حل مسئله بر مشکلات رفتاری همسو است. در تبیین یافته حاضر می‌توان بیان کرد که بر اساس نظریه‌ی مشاهده یادگیری بندورا (۴۳)، یادگیری نقش مهمی در فرآیند اجتماعی شدن کودک دارد زیرا کودک با مشاهده چگونگی تعامل والدین و دیگر مراقبان با یکدیگر، نحوه رفتارو پاسخ دادن به دیگران را یاد می‌گیرد. با توجه به این نظریه کودک نحوه تعامل والدین و چگونگی حل‌وفصل مسائل را توسط والدین مشاهده می‌کند و از آن‌ها می‌آموزد که چگونه با موقعیت‌های

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

مسئله‌زا به‌درستی برخورد کند. در برنامه قدرت مقابله به مادران، آموزش‌هایی در زمینه‌ی حل مسئله در خانواده با فرزند و همسر داده می‌شود که با توجه به نظریه بندورا قابل توجیه است. از طرفی با توجه به برنامه قدرت مقابله به کودک نیز از طریق ایفای نقش و قرار گرفتن در موقعیت‌های مختلف آموزش در رابطه با چگونگی حل مسئله با خواهر و برادر داده می‌شود. بنابراین برنامه قدرت مقابله می‌تواند در بهبود و افزایش مهارت حل مسئله خانوادگی مؤثر باشد.

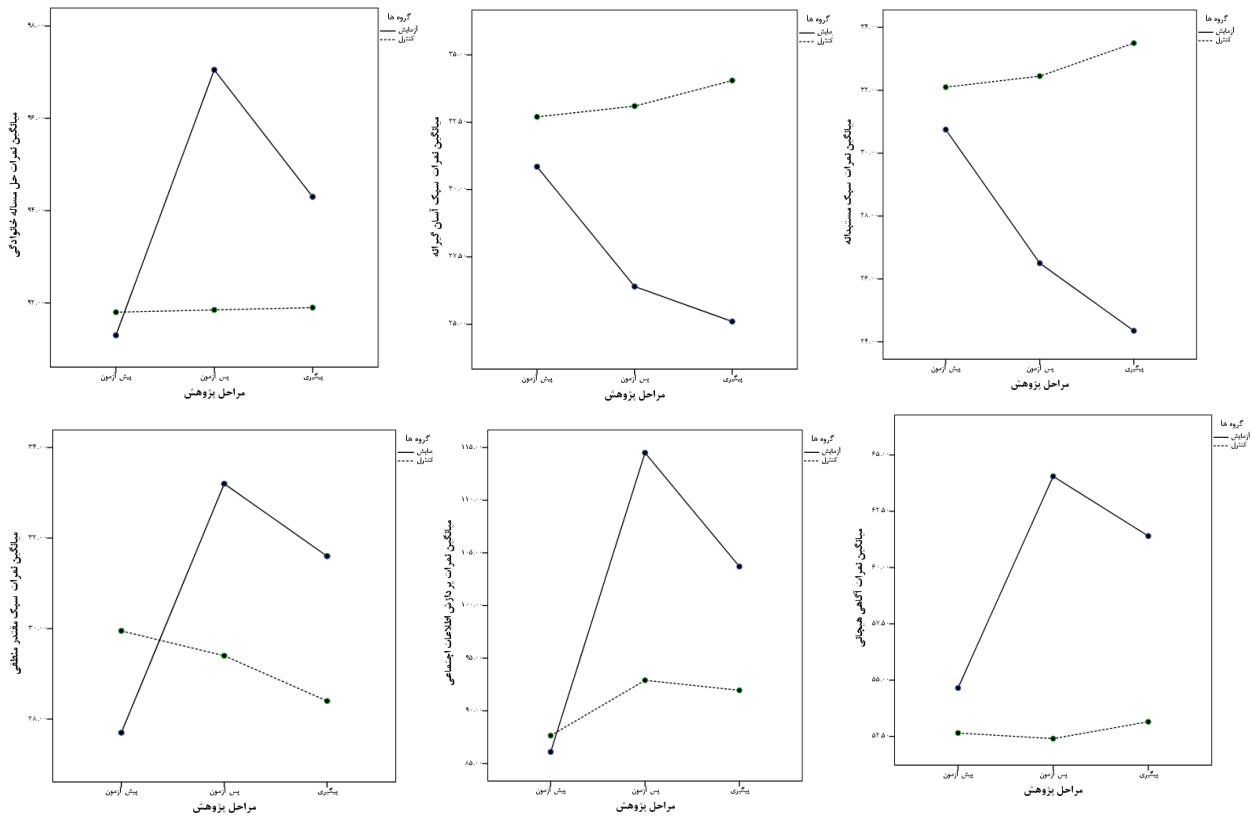

شکل ۱. نمودار خطی متغیرهای پژوهش در دو گروه در سه مرحله پژوهش

برنامه قدرت مقابله بااقتدار والدینی کودکان ناسازگار ۱۳-۹ساله مؤثر بود و میزان تأثیر برنامه قدرت مقابله بر سبک آسان گیرانه، سبک مستبدانه و سبک اقتدار منطقی در مرحله پس‌آزمون به ترتیب برابر با ۲۱/۵، ۱۲/۷ و ۳۸/۴ درصد و در مرحله پیگیری نیز به ترتیب برابر با ۳۲/۸، ۲۷/۶ و ۳۴/۲ درصد به‌دست‌آمده است. همچنین اثرات درمان در مرحله پیگیری در هر سه سبک اثربخش است هرچند که این ثبات در اثرات درون‌گروهی در سبک آسان گیرانه بیشتر است و در سبک‌های مستبدانه و مقتدرانه تغییر نمرات درون‌گروهی در مرحله پیگیری نسبت به پس‌آزمون معنی‌دار بوده است که نشان از کاهش نمرات در این دو سبک دارد. پژوهش حاضر با یافته‌های کشاورز (۱۳۹۱)، تأثیر اقتدار والدینی، جو عاطفی خانواده و ویژگی‌های شخصیتی فرد بر انحرافات اخلاقی دانش‌آموزان دختر متوسطه شهر قزوین (۴۴)، شهیم (۲۰۱۳) در پژوهشی با عنوان تاثیراقتدار والدینی، جو عاطفی خانواده رابطه سبک والدگری (که یکی از آن‌ها اقتدار والدینی است) و اختلالات رفتاری در خانواده‌های تک‌فرزند و چندفرزند (۴۵)، صفری (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه سبک‌های فرزند پروری و رضایت زناشویی والدین با اختلالات رفتاری کودکان دبستانی شهر کرج (۴۶)، طباطبایی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه سبک‌های فرزندپروری با پیشرفت تحصیلی و اختلال رفتاری دانش‌آموزان ابتدایی در تأثیر اقتدار والدینی بر مشکلات رفتاری و رفتارهای ناسازگار همسو است (۴۷). در تبیین یافته حاضر می‌توان این‌گونه بیان نمود که برزونسکی (۲۰۰۶) چهار

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

سبک فرزندپروری را معرفی نمود که از بین آن‌ها، سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه به سبب نداشتن کنترل کافی والدین بر کودکان و آزادی دادن بیش‌ازحد به آنان بدون نظارت و از طرفی سبک فرزندپروری مستبدانه به سبب کنترل بسیار زیاد والدین و نظارت بیش‌ازحد آن‌ها وعدم پذیرش کودک و سبک طرد کننده به سبب نداشتن هردو عامل یعنی نداشتن کنترل کافی و پذیرش کافی منجر به ایجاد رفتارهای ناسازگارانه در کودکان می‌شوند. از بین انواع سبک‌های فرزندپروری، سبک فرزندپروری مقتدرانه (اقتدار والدینی) به سبب داشتن تعادل بین دو بعد استقلال و کنترل و دریافت حمایت و پذیرش از جانب والدین نسبت به کودک، می‌تواند عاملی مهم در راستای جلوگیری از بروز رفتارهای ناسازگارانه و تکانشی باشد و می‌تواند تأمین‌کننده سلامت روان کودک و ایجاد رفتارهای سازگارانه در او شود. برنامه قدرت مقابله با ارائه و آموزش تکنیک‌های مؤثر رفتاری، به والدین در جهت افزایش میزان اقتدار والدینی در برخورد با کودک کمک می‌کند که به‌نوبه خود می‌تواند بر کاهش مشکلات رفتاری کودکان نقش به سزایی ایفا کند (۱۱).

برنامه قدرت مقابله بر پردازش اطلاعات اجتماعی کودکان ناسازگار ۱۳-۹ ساله موثر بود. میزان تأثیر برنامه قدرت مقابله بر پردازش اطلاعات اجتماعی در مرحله پس‌آزمون برابر با ۶۶ درصد و در مرحله پیگیری نیز برابر با ۴۰/۵ درصد به‌دست‌آمده است. یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های نوری قاسم‌آبادی و سیداوری(۴۸) در پژوهشی با عنوان رابطه تجربه‌های بدرفتاری دوران کودکی با میزان تکانشگری (طبق تحقیقات قبلی به‌عنوان یکی از ملاک‌های کودکان ناسازگار درنظرگرفته شد) در نوجوانان: نقش واسطه‌ای پردازش اطلاعات اجتماعی و تنظیم هیجانی، روشن و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان پیش آیندهای شناختی پرخاشگری (طبق تحقیقات قبلی به‌عنوان یکی از ملاک‌های کودکان ناسازگار در نظر گرفته شد): مراحل پردازش اطلاعات اجتماعی و ابعاد آگاهی هیجانات همسو است (۴۹).

در تبیین یافته‌های فوق می‌توان بیان کرد که مدل پردازش اطلاعات اجتماعی بیان می‌کند که بر اساس آن هنگامی‌که کودکان خود را در موقعیت‌های اجتماعی در نظر می‌گیرند و زمانی که با یک موقعیت دشوار مواجه می‌شوند، ابتدا به رمزگردانی و تفسیر سرنخ‌های اجتماعی اطلاعات می‌پردازند، سپس اطلاعات را در دسترس خزانه شناختی‌شان قرار می‌دهند، بر اساس آن تصمیم می‌گیرند و پاسخ‌های احتمالی به موقعیت معین را ارزشیابی می‌کنند و نهایتاً انتخاب می‌کنند و بر اساس پاسخ انتخابی عمل می‌کنند. زمانی که مهارت پردازش اطلاعات اجتماعی در کودک تقویت گردد می‌تواند سرنخ‌های موجود در موقعیت‌های اجتماعی را تشخیص بدهد و بر اساس آن انتخاب و رفتار کند؛ بنابراین کودکی که بتواند اطلاعات را به‌درستی از محیط بگیرد و رمزگردانی و ذخیره کند و باتوجه‌به آن‌ها به محیط پاسخ رفتاری دهد پاسخ رفتاری مطلوب‌تری می‌دهد از رفتارهای نامطلوب جلوگیری می‌کند. درنتیجه تقویت پردازش اطلاعات اجتماعی در کودکان سبب کاهش رفتارهای ناسازگارانه در کودک می‌شود. برنامه قدرت مقابله نیز در راستای این امر مهم تلاش می‌کند.

درنهایت برنامه قدرت مقابله بر آگاهی هیجانی کودکان ناسازگار ۱۳-۹ ساله موثر بود. میزان تأثیر برنامه قدرت مقابله بر آگاهی هیجانی در مرحله پس‌آزمون برابر با ۱۹/۸ درصد و در مرحله پیگیری نیز برابر با ۱۰/۵ درصد به‌دست‌آمده است. یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های کریم‌پور و همکاران (۱۳۹۵) همسو است (۳۱). در تبیین یافته فوق می‌توان این‌گونه بیان کرد که آگاهی هیجانی به معنای دانستن هیجانات خود و دیگران است و این‌که افراد چگونه تجارب هیجانی خود را درک توصیف می‌کنند و متوجه آن‌ها می‌شوند تعریف‌شده است. زمانی که کودک نسبت به هیجانات خودآگاهی می‌شود، می‌تواند بر آن‌ها مسلط شود و آن‌ها را کنترل کند و در شرایطی که نیاز به تسلط بر هیجانات خود دارد از آن‌ها استفاده نماید. زمانی که در کودک هیجان خشم و عصبانیت افزایش می‌یابد این افزایش هیجان منجر به بروز رفتارهای تکانه‌ای یا پرخاشگرانه در کودک می‌شود؛ بنابراین یکی از عوامل ایجادکننده رفتارهای ناسازگارانه افزایش شدید هیجانات در کودک است. با استفاده از برنامه قدرت مقابله به کودکان آموزش داده می‌شود که نسبت به انواع هیجانات خودآگاه شوند سپس یاد می‌گیرند که چه طور آن‌ها را مدیریت کنند. بنابراین پس از اتمام دوره آموزشی کودک به ابزارهایی مجهز شده است که می‌تواند در موقع لزوم از آن‌ها استفاده نماید؛ به این شیوه کودک زمانی که عصبانی می‌شود می‌تواند خود را کنترل کند و به این شیوه رفتارهای ناسازگار در او کاهش می‌یابد. این پژوهش همانند سایر پژوهش‌ها دارای محدودیت‌هایی همچون محدوده‌ی سنی۱۳-۹ سال می‌باشد لذا تعمیم به سایر سنین باید بااحتیاط صورت گیرد. این پژوهش، یک پژوهش مقطعی در بازه زمانی خاصی در شهر اصفهان انجام شده به همین علت تعمیم نتایج به دیگر مقاطع زمانی و

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

سایر محیطها باید بااحتیاط صورت گیرد و ابزار گردآوری اطلاعات صرفاً بر مبنای پرسشنامه‌های خود گزارشی بوده است. بنابر آنچه بیان گردید می‌توان چنین پیشنهاد داد با توجه به اینکه پروتکل برنامه قدرت مقابله بر اساس درمان شناختی-رفتاری است می‌توان آن را با حوزه‌های دیگر درمان شناختی-رفتاری مقایسه کرد. از این پروتکل مربیان و مشاوران مدارس می‌توانند در جهت ارتقا و بهبود شرایط برای کودکان ناسازگار استفاده نمایند. به روانشناسان و مراکز مشاوره پیشنهاد می‌شود با توجه به موثر بودن این مداخله برای ارتقا کیفیت رفتار کودکان ناسازگار از این مداخله استفاده گردد و به معلمان، مشاوران مدرسه، مربیان تربیتی و روانشناسانی که با والدین کودک در ارتباط هستند پیشنهاد می‌شود از این پروتکل در جهت آموزش به والدین و ارتقا رابطه والد-کودک استفاده گردد.

تضاد منافع

نویسندگان همچنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافعی وجود ندارد.

حمایت مالی

تمامی هزینه‌های انجام این پژوهش به‌صورت شخصی انجام شده است.

ملاحظات اخلاقی

این پژوهش با کد اخلاق پژوهشگر پس از دریافت کد اخلاق IR.IAU.KHUISF.REC.1402.115 در کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان با تایید رسید.

مشارکت نویسندگان

این مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد نویسنده اول است. نویسنده اول کارهای اجرایی و نگارش متن مقاله را بر عهده داشته است. نویسنده دوم راهنمایی پژوهش را بر عهده داشته است.

تقدیر و تشکر

بدین‌وسیله از تمامی شرکت‌کنندگان و افرادی که در اجرای این پژوهش ما را یاری نمودند، تقدیر و تشکر به عمل می‌آوریم.

References

1. Montenegro V, Inchingolo AD, Malcangi G, Limongelli L, Marinelli G, Coloccia G, Laforgia A. Compliance of children with removable functional appliance with microchip integrated during covid-19 pandemic: a systematic review. Journal of Biological Regulators and Homeostatic Agents. 2021; 35(2 Suppl. 1): 365-377.
2. Marwin FL, Susanne S, Mike L, Frank H. The role of students' experiences in attitude formation towards peers with non-compliant classroom behaviour in inclusive primary schools, European Journal of Special Needs Education. 10.1080/08856257.2021.1967295,2021; 37, 6, (921-935)
3. Saurabh K, Ranjan S. Compliance and psychological impact of quarantine in children and adolescents due to Covid-19 pandemic. The Indian Journal of Pediatrics. 2020; 87: 532-536.
4. Yildirim R, Masih M, Bacha OI. Determinants of capital structure: evidence from Shari'ah compliant and non-compliant firms. Pacific-Basin Finance Journal. 2018; 51: 198-219.
5. Tse TJ, Nelson FB, Reaney MJ. Analyses of commercially available alcohol-based hand rubs formulated with compliant and non-compliant ethanol. International journal of environmental research and public health. 2021; 18(7): 3766.
6. Basiruddin R, Ahmed H. Corporate governance and Shariah non-compliant risk in Islamic banks: evidence from Southeast Asia. Corporate Governance: The International Journal of Business in Society. 2020; 20(2): 240-262.
7. Calor I, Alterman R. When enforcement fails: Comparative analysis of the legal and planning responses to non-compliant development in two advanced-economy countries. International Journal of Law in the Built Environment. 2017; 9(3): 207-239.
8. Weissberg-Benchell J, Shapiro JB, Bryant FB, Hood K K. Supporting Teen Problem-Solving (STEPS) 3 year outcomes: Preventing diabetes-specific emotional distress and depressive symptoms in adolescents with type 1 diabetes. Journal of consulting and clinical psychology. 2020; 88(11): 1019.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

9. Bernardino R, Paias A. Solving the family traveling salesman problem. European Journal of Operational Research. 2018; 267(2): 453-466.

10. Wu X, Wang Z, Wu T, Bao X. Solving the family traveling salesperson problem in the adleman–lipton model based on DNA computing. IEEE Transactions on NanoBioscience. 2021; 21(1): 75-85.

11. Berzonsky MD. Identity style and well-being: Does commitment matter? Identity,2003; 3: 131 – 142.

12. Taylor SE, Crocker J. Schematic bases of social information processing. In Social cognition (pp. 89-134). Routledge. 2022.

13. Dodge KA. A social information processing model of social competence in children. In Cognitive perspectives on children's social and behavioral development (pp. 85-134). Psychology Press. 2014.

14. Smith R, Killgore WD, Lane RD. The structure of emotional experience and its relation to trait emotional awareness: A theoretical review. Emotion. 2018; 18(5): 670.

15. Lane RD, Smith R. Levels of emotional awareness: theory and measurement of a socio-emotional skill. Journal of Intelligence. 2021; 9(3): 42.

16. Conner C M, White SW, Beck KB, Golt J, Smith IC, Mazefsky CA. Improving emotion regulation ability in autism: The Emotional Awareness and Skills Enhancement (EASE) program. Autism. 2019; 23(5): 1273-1287.

17. Keyzers A, Weiler L, Haddock S, Doty J. Family problem-solving and attachment quality: associations with adolescent risk-taking behavior. Journal of Youth Development. 2019; 14(1): 70-92.

18. Carmo C, Oliveira D, Brás M, Faísca L. The influence of parental perfectionism and parenting styles on child perfectionism. Children. 2021; 8(9): 777.

19. Grolnick WS, Caruso AJ, Levitt MR. Parenting and children's self-regulation. In Handbook of parenting (pp. 34-64). Routledge. 2019.

20. Akhtar Z. The effect of parenting style of parents on the attachment styles of undergraduate students. Language in India. 2012; 12(1): 555-566.

21. Howard JM, Nicholson BC, Chesnut SR. Relationships between positive parenting, overparenting, grit, and academic success. Journal of College Student Development. 2019; 60(2): 189-202.

22.. Pinquart M, Gerke DC. Associations of parenting styles with self-esteem in children and adolescents: A meta-analysis. Journal of Child and Family Studies. 2019; 28: 2017-2035.

23. Segrin C, Flora J. Fostering social and emotional intelligence: What are the best current strategies in parenting?. Social and Personality Psychology Compass. 2019; 13(3): e12439.

24. Zimmer-Gembeck MJ, Rudolph J, Kerin J, Bohadana-Brown G. Parent emotional regulation: A meta-analytic review of its association with parenting and child adjustment. International Journal of Behavioral Development. 2022; 46(1): 63-82.

25. Camras LA, Halberstadt AG. Emotional development through the lens of affective social competence. Current opinion in psychology. 2017; 17: 113-117.

26. Darzi Ramandi A. Sheikh al-Islami RA. Structural equation model of the relationships between acceptance of parental rejection, social information processing, and adolescent aggression. Social Psychology Research Quarterly - Iran Social Psychology Association. 2016; 3(26): 59-37.[persian]

27. Hashemi S, Abuei A, Saeed Manesh M. Structural equation model of relationships between adolescents' emotional self-awareness and parenting stress, parenting style and parental self-criticism. New Psychological Research Quarterly. 2022; 17(67): 269-276.[persian]

28. Lochman JE, Wells KC. The coping power program for preadolescent aggressive boys and their parents: outcome effects at the 1-year follow-up. Journal of consulting and clinical psychology. 2004;72(4): 571-8.

29. Mushtaq A, Lochman JE, Tariq PN, Sabih F. Preliminary effectiveness study of Coping Power program for aggressive children in Pakistan. Prevention science. 2017; 18: 762-771.

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

30. Muratori P, Milone A, Levantini V, Ruglioni L, Lambruschi F, Pisano S, Lochman JE. Six-year outcome for children with ODD or CD treated with the coping power program. Psychiatry Research. 2019; 271: 454-458.
31. karimpour N, musavinasab SMH, Fazilatpour M. Comparison on Effectiveness of Coping Power Cognitive-Behavioral Therapy and Executive Function- Based Treatment on Emotion Regulation in Children with Oppositional Defiant Disorder. Zanko J Med Sci. 2019; 20(65): 72-86.[persian]
32. Gudari Mirkohi M, Mashouf Fard N. The effectiveness of coping power program on oppositional defiant disorder, attention problems and communication skills. Clinical Psychology. 2019; 9(34): 37-45. [persian]
33. Lochman J E WK. Effectiveness of the coping power program and of classroom intervention with aggressive children: Outcomes at a 1-year follow-up. Behav Ther. 2003; 34: 493-515.
34. Rutter MA. Children Behavior Questionnaire for Completion by Teacher. Journal of Child Psychology and Psychiatry. 1967; 8: 27-35.
35. Amini A, Shariatmadar A, Naimi E. The effectiveness of teaching spiritual concepts centered on religion on children's behavioral problems. Culture of Counseling and Psychotherapy. 2018; 8(29): 35-55.[persian]
36. Ahmadi K, Ashrafi SMN, Kimiaee SA, Afzali MH. Effects of Family Problem-Solving on Marital Satisfaction. Applied Sciences. 2010; 10: 682-687. [persian]
37. Mansouri N. The effectiveness of self-regulated couple therapy on marital satisfaction, identity styles and family problem solving. Master's thesis in family counseling, Ferdowsi University of Mashhad, Faculty of Educational Sciences and Psychology.2013. [persian]
38. Buri JR. Parental Authority Questionnaire. Journal of Personality and Social Assessment. 1991;57: 110-119
39. Basharat MAA. Preliminary investigation of the psychometric properties of the parental authority questionnaire. Tehran University research report. 2011. [persian]
40. Tur-kaspa H, Byran TH. Social information processing skill of student with LD. Learning Disabilities Research& Practice.1994; 9:12-23.
41. Rieffe C, Oosterveld P, Miers AC, Terwogt MM, Ly V. Emotion awareness and internalising symptoms in children and adolescents: the Emotion Awareness Questionnaire revised. Personality & Individual Differences. 2008; 45: 756–76.
42. Kakabraei K, Moradi A. The effect of teaching problem-based program on students' behavioral problems. Psychology of exceptional people. 2017; 7(25): 175-202. [persian]
43. Bandura A. Social Learning Theory. Oxford, England: Prentice-Hall.1977.
44. Keshavarz F. The effect of parental authority, family emotionality and individual personality traits on the moral deviations of high school female students in Qazvin city. Master's thesis of Payam Noorqazvin University.2022. [persian]
45. Shahim S. The relationship between parenting style and behavioral disorders in children of single-child and multi-child families. Master's thesis, Islamic Azad University, Maroodasht branch. 2013. [persian]
46. Safari A. Investigating the relationship between parenting styles and parents' marital satisfaction with children's behavioral disorders. Journal of New Advances in Behavioral Sciences. 2019; 31: 43-66. [persian]
47. Tabatabaee S A, Fazli D R, Yarali J. Parenting Styles, Educational Achievement, and Behavioral Disorders among Elementary School Students. QJFR 2013; 10 (1) :7-22. [persian]
48. Noury Ghasemabadi R, Seydavi M. A brief review of the relationship of childhood maltreatment and non-suicidal self-injury (NSSI) in adolescence. Rooyesh. 2021; 10(2):161-170. [persian]
49. Roshan R, Bashash L, Seif D, Jokar .B Cognitive outcomes of aggression: The stages of processing social information and the dimensions of awareness of emotions. Social Psychological Research. 2012; 18(2):21-45. [persian].

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]

© 2022 The Author(s). Published by Isfahan University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (http://creativecommons.org/licenses/by/4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited

[Downloaded from rbs.mui.ac.ir on 2026-09-07]

[DOI: 10.48305/21.4.777]